

Dotyczy: Projekt Krajowego planu na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030

Działając w imieniu Stowarzyszenia Energii Odnawialnej (dalej: „Stowarzyszenie”), w związku z toczącym się procesem konsultacji projektu *Krajowego planu na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030* (dalej: „projekt”), którego opracowanie wynika z obowiązku nałożonego na państwa członkowskie Unii Europejskiej, dostrzegamy potrzebę zaopiniowania propozycji rozwiązań zaprezentowanych w przedmiotowym dokumencie.

Na wstępie chcielibyśmy pozytywnie odnieść się do rewizji dokonanej w ramach części polityk sektorowych objętych projektem i ich aktualizacji względem znajdującej się obecnie w procesie aktualizacji *Polityki Energetycznej Polski do roku 2040* (dalej: „PEP 2040”). Mając na uwadze, że zgodnie z założeniami projekt powinien prezentować kierunki spójne i komplementarne z poszczególnymi zintegrowanymi strategiami sektorowymi wyrażamy nadzieję, że przewidziane w projekcie krajowe założenia i cele stanowiąc będą punkt odniesienia dla pozostałych strategii i działań zmierzających do ich ujednoczenia. Mimo, iż projekt optymalizuje część założeń dla poszczególnych sektorów pod kątem realizacji celów w ramach planowanego udziału energii ze źródeł odnawialnych w finalnym zużyciu energii brutto w 2030 r., część z nich wciąż wymaga dalszych modyfikacji i uzupełnień.

Fundusz Modernizacyjny

Polska w latach 2021-2030 w ramach mechanizmów dla energetyki w EU ETS będzie dysponowała liczbą co najmniej 411 mln uprawnień do emisji w ramach derogacji i Funduszu Modernizacyjnego. Środki te będą mogły zostać przeznaczone na działania modernizacyjne w sektorze energetycznym i na poprawę efektywności energetycznej. Jak wynika z projektu, obecnie trwają prace nad najbardziej optymalnym zdefiniowaniem na forum krajowym obszarów i sposobów wykorzystania powyższych mechanizmów. Wyrażamy przekonanie, że do momentu ostatecznego zdefiniowania strategii wydatkowania przedmiotowych środków zawarte w projekcie rozwiązania nie mogą zostać poddane w pełni miarodajnej ocenie.

Należy odnotować, że jedynie nowoczesna sieć elektroenergetyczna będzie w stanie zaabsorbować nową generację ze źródeł rozproszonych, cechujących się inną charakterystyką pracy niż wielkoskalowa energetyka scentralizowana, możliwość rozwoju OZE jest silnie uzależniona od nakładów na modernizację sieci. Mając na uwadze powyższe postulujemy, by rozwój i modernizacja sieci elektroenergetycznej stanowiły główny kierunek rozdysponowywania środków w ramach Funduszu Modernizacyjnego, uwzględniając przy tym również rozwój lokalnych sieci przesyłowych opartych o partnerstwo publiczno-prywatne.

Klustry energii

Projekt przewiduje, że w ramach rozwoju obszarów zrównoważonych energetycznie na poziomie lokalnym do 2030 r. powstanie 300 klastrów i spółdzielni energetycznych. Jak jednak wykazała analiza [*Rozwój odnawialnych źródeł energii w sektorze Mikro, Małych i Średnich Przedsiębiorstw, w tym możliwość zastosowania rozwiązań prosumenckich. Stan obecny i perspektywy rozwoju*] zlecona przez Departament Energii Odnawialnej i Rozproszonej Ministerstwa Energii mająca na celu m.in. zidentyfikowanie potencjalnych barier rozwoju energetyki rozproszonej w Polsce, kluczowe dla rozwoju takich inicjatyw jest wprowadzenie specjalnej taryfy dystrybucyjnej dla uczestników klastra ograniczonej do sieci niskiego lub średniego napięcia. Celem wprowadzenia takiej taryfy jest z jednej strony pokrycie ponoszonych przez Operatorów Sieci Dystrybucyjnych kosztów dystrybucji, a z drugiej wprowadzenie taryfy o wiele bardziej atrakcyjnej w stosunku do zwykłych taryf dystrybucyjnych obecnie obowiązujących. Taryfa ta ograniczona byłaby wolumenowo do wielkości energii generowanej przez członków klastra albo spółdzielni i wprowadzonej do sieci elektroenergetycznej. Powyżej tej wartości, czyli gdy klastr pobiera energię spoza klastra, koszty dystrybucji byłyby w stawkach obecnie obowiązujących. Rozważyć w tym zakresie należy również umożliwienie bezpośredniej sprzedaży nadwyżek energii do podmiotów zlokalizowanych w niewielkich odległościach, zarówno poprzez sieć dystrybucyjną, jak i w ramach sieci należącej do klastra. Dobrym przykładem są tutaj przedsiębiorcy podnajmujący powierzchnie użytkowe (hale, sklepy, składy) mające jedno przyłącze i podliczniki energii do rozliczania zużycia energii z najemcą.

W obszarze klastrów kluczowym elementem jest budowanie lokalnej wartości dodanej i co za tym idzie wspieranie inicjatyw, które poprzez prowadzenie działalności polegającej na wytwarzaniu energii przekładają się na wzrost bezpieczeństwa energetycznego. Postulujemy wprowadzenie certyfikacji, mającej na celu dokonanie weryfikacji inicjatyw klastrowych pod kątem tego, czy faktycznie stanowią wartość dodaną w wymiarze lokalnym i powinny korzystać z przewidzianego dla klastrów wsparcia. Co więcej, postulujemy wprowadzenie dodatkowych zachęt w postaci bezpośrednich dopłat dla rozwoju klastrów z programów operacyjnych oraz innych środków krajowych, a także dla inicjatyw publiczno-prywatnych ukierunkowanych zarówno na rozwój źródeł wytwórczych, jak i lokalnych sieci przesyłowych.

Energetyka wiatrowa na lądzie

Należy odnotować, że projekt w odniesieniu do wartości przewidzianych w PEP 2040 wskazuje bardziej realistyczny scenariusz w zakresie wartości dotyczących energetyki lądowej, przewidując dalszy rozwój tego sektora. Biorąc pod uwagę chronologię prac nad poszczególnymi dokumentami i ich hierarchię wyrażamy nadzieję, że dane te będą stanowiły punkt odniesienia dla aktualizacji wartości przewidzianych w PEP 2040. Projekt przewiduje zastępowanie nowymi jednostkami obecnie pracujących jednostek wiatrowych, które osiągną zakładany okres eksploatacji, co jednoznacznie sugeruje rezygnację z wygaszania tej technologii. Wyrażamy jednocześnie przekonanie, że w świetle ostatnich wyników aukcji dla energetyki wiatrowej oraz w perspektywie coraz niższych kosztów tej technologii, stopniowo umożliwiających funkcjonowanie na

zasadach rynkowych, projekt nie uwzględnia kluczowej roli, jaką ta technologia powinna odegrać w realizacji celu w perspektywie 2030 r. Podkreślić należy jednoznacznie, że sektor ten stanowi największy potencjał w zakresie rozwoju odnawialnych źródeł energii i realizacji celów OZE na 2030 r.

Sugerujemy jednocześnie podjęcie dalszych prac legislacyjnych umożliwiające wzrost inwestycji w tym sektorze. Mając na uwadze planowane do przeprowadzenia aukcje na sprzedaż energii z odnawialnych źródeł energii, by umożliwić rozwój projektów elektrowni wiatrowych należy zmodyfikować zapisy *ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych* w zakresie kryterium odległościowego „10h”. Głównym ryzykiem wynikającym z przedmiotowej ustawy jest powstanie wieloletniej luki w zakresie projektów elektrowni wiatrowych w fazie dewelopmentu. Biorąc pod uwagę występującą w Polsce siedliskową zabudowę oraz mając świadomość, że cykl przygotowania projektu od fazy greenfield do fazy ready-to-build wynosi w przybliżeniu 5 - 6 lat, to właśnie ten okres należy wskazać, jako potencjalny przestój, który powstanie w przypadku rozdysponowania istniejących projektów w ramach nadchodzących aukcji. Jednocześnie należy mieć na uwadze, że wskazany przepis znajduje negatywne przełożenie również na funkcjonowanie samych gmin, ograniczając możliwość realizacji zabudowy mieszkaniowej w pobliżu farm wiatrowych. Odwołując się do przytoczonego w projekcie zróżnicowanego poziomu akceptacji społeczności lokalnych dla inwestycji wiatrowych oraz postulatu tworzenia systemów partycypacji mieszkańców stoimy na stanowisku, że powyższe kwestie powinny podlegać rozstrzygnięciom w ramach właściwości zleconych samorządom i być podejmowane lokalnie, zgodnie z zasadą subsydiarności. Co więcej uważamy, że ważność pozwoleń na budowę wydawanych dla elektrowni wiatrowych powinna być zgodna z ogólnymi zasadami przewidzianymi w *Ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane*, tym samym przyczyniając się do urynkowania OZE oraz ograniczając okres wspomnianego powyżej przestoju w rozwoju tej technologii.

Alternatywne mechanizmy wsparcia

Odwołując się do wspomnianej powyżej dojrzałości technologicznej stoimy na stanowisku, że projekt powinien w szerszym zakresie uwzględniać alternatywne wobec obowiązujących systemów mechanizmy wsparcia. W tym obszarze uzupełnienia wymaga stanowiący duży potencjał i niebędący obciążeniem dla budżetu instrument wsparcia odnawialnych źródeł energii, jakim jest gwarancja pochodzenia. O rosnącym popycie na te woluntarystyczne instrumenty świadczą stale rosące obroty oraz coraz wyższa liczba członków Rejestru Gwarancji Pochodzenia. Podkreślić należy, że rynek ten jest znacznie silniej rozwinięty w pozostałych krajach Europy, gdzie w samym 2018 r. wystawiono gwarancje pochodzenia na ponad 500 TWh energii z OZE, przy średniej cenie wynoszącej 1,3 euro/MWh. W przypadku Polski, Towarowa Giełda Energii odnotowała w 2018 r. transakcje o wolumenie wynoszącym prawie 17 TWh, co stanowi 6-krotny wzrost w stosunku do roku 2017. Średnie ceny gwarancji na polskim rynku uzyskane w grudniu 2018 r. wyniosły 0,51 zł/MWh. Warto odnotować, że instrumenty te stanowią istotny element zasad funkcjonowania unijnego rynku energetyki odnawialnej i są silnie promowane w ramach unijnego prawodawstwa. Kluczowym czynnikiem wymaganym do zwiększenia dynamiki obrotów w Polsce jest modyfikacja

przepisów umożliwiających osiągnięcie korzyści z transgranicznego charakteru gwarancji pochodzenia. Rozważyć należy wprowadzenie do projektu także innych mechanizmów skierowanych do inwestorów chcących sprzedawać energię elektryczną na rynku konkurencyjnym bez uczestnictwa w systemach wsparcia, takich jak gwarancje bankowe czy inne formy finansowego zabezpieczenia realizacji inwestycji mające na celu umożliwienie funkcjonowania projektów na zasadach rynkowych.

Biomasa / Waste to Energy

Szczególnie istotne w warunkach polskich dla rozwoju zdecentralizowanej generacji jest także wykorzystywanie lokalnych zasobów biomasy. Rozwijanie źródeł opartych na tym nośniku energii przyczyni się do obniżenia kosztów tej technologii i pozwoli na uzupełnianie pracy mniej stabilnych źródeł wytwórczych. Stoimy na stanowisku, że należy legislacyjnie umożliwić pracę stabilnych źródeł OZE, takich jak bloki biomasowe z elektrowniami wiatrowymi i fotowoltaicznymi z zastrzeżeniem, że źródła stabilne pracowałyby jedynie wówczas, gdy nie pracowałyby źródła mniej stabilne.

Pozostając w obszarze wykorzystywania lokalnych zasobów, większy nacisk położony powinien zostać na pozyskiwanie energii z termicznego przekształcania odpadów, wpisującego się w ideę gospodarki o obiegu zamkniętym. Wskazany nośnik energii powinien odgrywać coraz większą rolę, przyczyniając się zarówno do zagospodarowywania odpadów, jak i wytwarzania energii elektrycznej oraz ciepłej.

Część podmiotów skupionych w ramach Stowarzyszenia zajmujących się przedmiotowymi kwestiami udostępniły wyniki badań metodą izotopu węgla C-14 przeprowadzonych zgodnie z referencyjną normą PN-EN 15440:2011, które wykazały, że w zbadanym paliwie alternatywnym RDF (Refuse Derived Fuel, kod odpadu: 19 12 10) znajduje się ok. 33 % biomasy. Co istotne, zgodnie z *rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 8 czerwca 2016 r. w sprawie szczegółowych warunków technicznych kwalifikowania części energii odzyskanej z termicznego przekształcania odpadów komunalnych* część energii odzyskanej z termicznego przekształcania tych odpadów zostanie uznana jako energia z odnawialnych źródeł energii. Jednocześnie należy odnotować, że z uwagi na potencjał energetyczny i zbyt wysoką kaloryczność odpady te zgodnie z *Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 16 lipca 2015 r. w sprawie dopuszczania odpadów do składowania na składowiskach* podlegają zakazowi składowania. Kluczowym problemem, jaki dostrzegamy, jest nieprzystosowanie spalarni do przetwarzania tego materiału. Konieczne jest uproszczenie procedur w zakresie kwalifikowania części energii pochodzącej z OZE oraz dostrzeżenie potencjału, jaki to źródło stanowi i które mogłoby zostać rozpowszechnione w ramach funkcjonujących zakładów eksploatujących regionalne instalacje przetwarzania odpadów komunalnych. Powyższe pozwoliłoby w sposób efektywny zagospodarować na cele energetyczne odpady w miejscu ich wytworzenia. Konieczne w tym zakresie jest dokonanie przeglądu *ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach* oraz właściwych przepisów o ochronie środowiska, celem dostosowania regulacji do zmieniających się technologii i ich dostępności w zakresie zgazowania odpadów i pirolizy.

Energetyka wiatrowa na morzu

Stowarzyszenie podobnie jak w przypadku PEP 2040 z uznaniem przyjęło przedstawione w projekcie założenia dotyczące rozwoju morskiej energetyki wiatrowej, a potencjalny wolumen mocy zainstalowanej stanowi perspektywę rozwoju tego sektora. Stoimy jednak na stanowisku, że w świetle obecnego stanu zaawansowania poszczególnych projektów rozwijanych w Polsce, pierwsza energia mogłaby zostać wytworzona wcześniej, prawdopodobnie już w 2024 roku. Co więcej, stoimy na stanowisku, że w przypadku pełnego wykorzystania potencjału Morza Bałtyckiego i utworzenia w Polsce hub-u dla firm z łańcucha dostaw morskiej energetyki wiatrowej, istnieje możliwość zrealizowania inwestycji o mocy zainstalowanej wynoszącej 12-14 GW. Kluczowym czynnikiem dla uzyskania optymalnego rozwoju tego sektora jest przyjęcie regulacji usprawniających procedury wydawania pozwoleń, określających zasady funkcjonowania systemu wsparcia oraz przyłączania do sieci a także kwestii współpracy z łańcuchem dostaw. Osobną uwagę należy poświęcić także dyskusji dotyczącej Planu Zagospodarowania Przestrzennego Polskich Obszarów Morskich i rozważeniu dalszego powiększenia obszarów przeznaczonych pod rozwój odnawialnych źródeł energii. Jednocześnie uważamy, że projekt powinien przyjąć bardziej progresywne podejście do integracji źródeł odnawialnych z systemem elektroenergetycznym. Już dziś energia z farm wiatrowych na morzu jest dość dobrze prognozowana i integrowana z siecią. Mając na uwadze postęp technologiczny oraz etapowe przyłączanie mocy do sieci do 2040 roku, energia ta, wbrew temu co przewiduje projekt, nie będzie miała negatywnego wpływu na krajową sieć elektroenergetyczną.

Energetyka prosumencka

Stoimy na stanowisku, że projekt nie uwzględnia rozwiązań kluczowych z punktu widzenia zwiększenia dynamiki rozwoju energetyki prosumenckiej. Znaczące w tym zakresie jest wskazanie przy okazji omawiania potencjału energetyki słonecznej w ramach poszczególnych technologii OZE w miksie energetycznym wykorzystania jedynie słabej jakości gruntów i terenów przemysłowych, pomijając przy tym dachy budynków użyteczności publicznej, komunalnych, mieszkalnych, przemysłowych oraz gospodarstwa rolne. Należy mieć na uwadze, że ostatnie lata pokazały duże zainteresowanie energetyką prosumencką, która znajduje coraz silniejsze przełożenie na strukturę polskiego rynku OZE. Do pełnego wykorzystania potencjału tego sektora wymagane są jednak poza kontynuacją wsparcia dotacyjnego lub pożyczkowego ze środków krajowych i unijnych, także rozwiązania systemowe. Stoimy na stanowisku, że kluczowym czynnikiem ograniczającym rozwój energetyki prosumenckiej jest brak możliwości bazowania na definicji prosumenta małych i średnich przedsiębiorców czy zakładów komunalnych, którzy nie mogą korzystać z systemu opustów zgodnie z art. 4 ust. 1 *ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii* i co za tym idzie otrzymywać rekompensat za nadwyżki energii wprowadzanej do sieci. Kluczowe jest również objęcie wszystkich mikroinstalacji niższą stawką podatku VAT wynoszącą 8 %. Powyższe pozwoli obniżyć koszty zakupu instalacji i stanowić będzie dodatkową zachętę dla potencjalnych inwestorów.